

Výskumný projekt Kresťanskodemokratickej akadémie KREDIT
„Budúcnosť kresťansko-demokratickej politiky“

eZborník

z 16.mája 2017

Pracovný seminár
Budúcnosť krehkej planéty a nový životný štýl
(Ekologický koncept)

Ivan Šimko: „...kto iný môže hľadať, formulovať a napokon i presadzovať nejaký zmysluplnejší, a zároveň i ohľaduplnejší životný štýl, ak to nebudeme my, kresťania?“ (Úvodné slovo)

Milí priatelia, dámy a páni,

otvárať naše piate stretnutie v rámci výskumného projektu „Budúcnosť kresťansko-demokratickej politiky“. Pripomínam, že tento projekt vznikol preto, lebo zmeny na našej politickej šachovnici, doma i vo svete, signalizujú, že sme znovu na akejsi križovatke. Preto sme si na jeseň minulého roku vytýčili cieľ zamyslieť sa hlbšie nad tým, ako by sa mali kresťania, ktorí vnímajú svoje presvedčenie ako poslanie i pre svoju činnosť vo verejnom živote, v tejto dobe angažovať. Na úvodnom mítingu sme si položili tri základné metodologické otázky. Či má zmysel usilovať sa o špecifickú, kresťanstvom inšpirovanú politiku? A ak si na ňu odpovieme kladne, tak sa nám hneď natíska ďalšia otázka, či by nositeľom takejto špecifickej kresťanskej politiky mala byť politická strana, ktorá sa k tomuto svojmu ideologickému základu programovo hlási?

A do tretice, ak si i na druhú otázku povieme áno, tak musíme napokon poctivo a bez sentimentu odpovedať i na tretiu praktickú otázku, či takýmto nositeľom kresťanskej politiky ešte môže byť KDĽK? Na našom úvodnom seminári v novembri sme zväčša na prvé dve otázky odpovedali kladne, tretiu viacerí rečníci spochybnili.

Vtedy sme si povedali, že sa k tejto trojnásobnej otázke vrátíme, ale najskôr budeme skúmať najvýznamnejšie témy, ktoré sú pre náš život na Slovensku a v dnešnom svete určujúce. Témy, ktoré možno nie sú vždy zaujímavé pre manažérov volebných kampaní, ale od riešenia ktorých bude závisieť úroveň života budúcich generácií.

Práve preto, že i vo verejnom priestore chceme pôsobiť ako kresťania, nesmieme pred takýmito témami zavierať oči, nemali by sme ich ignorovať a zaoberať sa inými, takými, ktoré síce nie sú pre život spoločnosti tak zásadné, ale sú pre nás zdanlivo bezpečnejšie a zrozumiteľnejšie. A hlavne pohodlnejšie. Pre kresťanské strany je to vždy vážne pokušenie. Pretože je v podstate jednoduchšie a prvoplánovo oveľa menej riskantné, byť strážcom takzvaných „kresťanských“ tém. Často to bývajú také, ktoré nikto iný ani neotvára, a medzi nami, ani nikoho iného, ako malé stádo najvernejších, ani nezaujímajú. Takto sa takéto „kresťanské“ strany stávajú potom politicky bezvýznamnými, hoci samy sebe si nahovárajú, že sú „strážcami pokladu“. Ak sa však k tomuto „pokladu“ prihlásia aj nejakí ďalší hráči, tak sa potom môže stať to, čo sa stalo Kresťanskodemokratickému hnutiu v marci minulého roku.

Svoje skúmanie sme si takto rozvrhli pôvodne do štyroch veľkých tematických okruhov. Podľa nás určujúcich pre súčasnú epochu. Ak k nim ako kresťania vo verejnom živote dokážeme sformulovať politiku, ktorá bude vychádzať z mravných základov nášho presvedčenia, a ak dokážeme poskytnúť ľuďom v dilemách súčasnosti nádej, opierajúcu sa o radostnú správu Evanjelia, tak sa takáto politika môže stať

príťažlivou a hlavne užitočnou i pre ľudí, čo v nedeľu nechodia do kostola. Ale takáto politika bude duchom skutočne kresťanskou.

Prvý takýto tematický okruh bol o sociálnoekonomickej realite, z ktorej vyplývajú nespravodlivé a rastúce nerovnosti medzi ľuďmi a národmi. U nás i vo svete. Tomu sme venovali januárový pracovný seminár. Vo februári nasledoval ďalší okruh tém, dotýkajúci sa kultúrno-civilizačnej základne dnešného prepojeného sveta. Minulý mesiac sme pokračovali tematickým okruhom, ktorý bude takisto pre budúci vývoj do značnej miery určujúcim: demografickej dráme. A napokon dnes otvárame štvrtý balík zásadných otázok dotýkajúcich sa budúcnosti našej ľudskej rodiny: nášho vzťahu ku všetkému, čo sme od Stvoriteľa dostali. Zjednodušene tomu hovoríme ekológia.

Teším sa na to, čo k tomu povedia naši odborníci. Ja k nim v tejto téme nepatrím. Ale pre kresťanstvom inšpirovanú politiku k otázke ochrany a vzťahu voči prírode a jej bohatstvu chcem uviesť tri poznámky.

Po prvé je tu zásadný mravný rozmer. Nejde len o nejaký technický, či dokonca iba estetický problém. Do nášho vzťahu voči prírodným zdrojom sa premieta náš vzťah voči druhým ľuďom. Drancovanie týchto zdrojov je bezohľadnosťou voči tým, ktorým to už dnes chýba, a i voči budúcim generáciám, ktorým to bude chýbať až prídu.

To ale teoreticky uzná skoro každý. Ibaže dnes vyťatý strom, alebo neseparované vyhadzovanie odpadkov, bezprostredne nikomu neublíži. Volební manažéri nám povedia, že sú to síce fajn témy, ale bránu do svätyne moci neotvárajú. A majú vlastne pravdu. Ibaže je to preto, lebo s ekologickou krízou sa nedá zápasiť iba administratívne. Tu sa vyžaduje veľká politická iniciatíva. Musí sa biť na poplach, pretože sedíme na konári, do ktorého zároveň tneme. Je potrebné odhaľovať cynizmus záujmov a politik, ktoré to sebecky spôsobujú! Tam sa zrazu stane zápas o prírodu skutočnou politickou bitkou. Veď si len spomeňme, aký náboj mal v osemdesiatych rokoch minulého storočia materiál „Bratislava nahlas“!

A konečne treťou poznámkou je výzva, ktorú nám pápež František vo svojej encyklike *Laudato Si* dáva v záverečnej kapitole. Musíme čosi urobiť i pre zmenu nášho spotrebného životného štýlu. Aby sme všetko neváľali len na tých druhých, na koncerny a politicky mocných tohto sveta. Veď tie ich zisky a vplyv v podstate ťažia zo spôsobu života, ktorému sme v bohatej časti našej planéty väčšina z nás viac či menej prepadli! Keby sme žili inak, nič by nezmohli. A kto iný môže hľadať, formulovať a napokon i presadzovať nejaký zmyslupnejší, a zároveň i ohľadupľnejší životný štýl, ak to nebudeme my, kresťania? Nenechajme sa v tomto zahanbiť vrúcne veriacimi moslimami, ktorí to mnohí už robia, i keď možno niektorí namietnete, že čiastočne azda z menej ušľachtilých pohnútok! Alebo oduševnenými Izraelitmi, ktorí sa v pozoruhodnom spoločenskom projekte kibutzov dokážu už desaťročia deliť aj o to, čo si my spravidla nechávame pre seba. Možno je práve toto téma, pre veľmi užitočný a plodný medzináboženský dialóg. S veľkým a veľmi pozitívnym možným politickým dopadom. Úsilie o zmenu spôsobu života je možno prvoplánovo politicky nie príliš príťažlivá téma. Ale môže byť aj ponukou vlievať zmysel a nádej do čoraz tragickejšej prázdnoty mnohých ľudí našej doby.

Dámy a páni,

teším sa na Vaše prednášky a príspevky, ako aj na našu diskusiu k téme. Ako vždy aj dnes Vás prosím o doručenie Vašich textov aj v písomnej podobe, aby sme to mohli uverejniť v eZborníku a začleniť do záverečnej správy. Chcem Vás ešte informovať, že tento pracovný seminár ešte nie je posledný. Zhromaždenie členov

akadémie KREDIT sa rozhodlo, že v júni usporiadame ešte jeden, a to na tému medzinárodnopolitického postavenia Slovenska. Asi nemusím zdôrazňovať, ako je to pre nás tu pod Tatrami veľká téma.

A po skúmaní týchto veľkých tém, a po konfrontácii s realitou, sa v závere nášho projektu po prázdninách znovu vrátíme k trojici základných otázok z úvodu a ponúkneme odpovede.

Ján Vojtko: „Naša Zem prežije všetko... Je však veľkou otázkou, či to prežije ľudstvo.“

(Prístup kresťanskej demokracie k životnému prostrediu)

Planéta Zem zaujíma vo vesmíre unikátne postavenie. Jedine (aspoň v našej slnečnej sústave) na jej povrchu sa odohráva veľký zázrak, zvaný biosféra. Na vrchole tejto pyramídy stojí človek, inteligentná bytosť, jediný tvor, ktorý dokáže pretvárať to prostredie, ktoré mu umožňuje existenciu a kontinuálny rozvoj. Nie vždy však je jeho pôsobenie pozitívne.

Človek žije v prostredí, obkolesený živou prírodou (biotou), a samozrejme aj neživou prírodou (abiotou). Vznik života v jeho jednoduchších formách sa datuje už vyše troch miliárd rokov, t.j. pri predpokladanom veku našej planéty približne 4,6 miliardy rokov sa viac-menej harmonicky vyvíjajú rôzne formy života s rôznorodými premenami našej planéty približne po tri štvrtiny jej existencie. Avšak až s nástupom človeka je možné hovoriť o cieľavedomom ovplyvňovaní životného prostredia, ktoré sa enormne zvýšilo až v priebehu priemyselnej revolúcie a neustále sa stupňuje.

Názory na vzťah človeka a obklopujúceho ho prostredia v princípe môžu byť rozdielne, podľa toho, z akého uhľu pohľadu k tomuto vzťahu pristupujeme, aký je stupeň našich environmentálnych vedomostí, aké sú naše osobnostné a ideové predpoklady, atď. Pritom máme na mysli len pozitívne formy ovplyvňovania životného prostredia, zabezpečujúce jeho udržateľný rozvoj. (Existujú aj jednoznačne negatívne formy pôsobenia človeka na životné prostredie, napríklad vedenie vojnových konfliktov.)

Pritom životné prostredie, predovšetkým prírodné, sa v niečom výrazne líši od iných prostredí ľudskej existencie. Pokúsim sa to vysvetliť podrobnejšie. Ak atakujeme

svojho suseda, prípadne nejaké spoločenstvo ľudí, dokonca celý národ nepriaznivým spôsobom, môžeme očakávať primeranú (alebo aj neprimeranú) odozvu buď okamžitú, alebo v pomerne krátkom čase. Dôkazom toho sú hádky, spory, súdne procesy, prípadne až vojnové konflikty.

S prírodným životným prostredím je to však ináč. Nevhodné zásahy (ľudovo povedané ubližovanie životnému prostrediu) sa neprejavia okamžite, ale existuje tam určitý fázový posun v čase. Príroda odpovie adekvátne až za určité obdobie, buď v priebehu desiatok rokov, často aj po dlhšom období.

Tieto vzťahy by sa dali symbolicky nazvať rôznym spôsobom, napr. „človek - divočina“, ktorý odzrkadľuje vzťah medzi ľudstvom a divokou prírodou, nepoznačenou aktívnymi zásahmi človeka do nej. Na druhej strane iný názor presadzuje vzťahy, symbolicky nazvané „človek - záhrada“, ktorým sa rozumie skutočnosť, že živá a aj neživá príroda je poznamenaná racionálnou ľudskou činnosťou, do značnej miery prispôbenej potrebám človeka a nutnosťou prežitia v nej.

Konzervatívno-kresťanská ekologická politika presadzuje názor, že environmentálne vzťahy by sa mali riadiť princípom „človek - záhrada, t.j. že **biota** a **abiota** by mali mať svoj poriadok, v ktorom by platili určité prvky organizovanosti a racionálnej činnosti. Pre tento názor môžu poslúžiť nasledujúce argumenty:

V civilizovanej spoločnosti, ktorá nás obklopuje bez ohľadu na stupeň rozvoja tej ktorej krajiny je v podstate väčšia časť krajiny „umelá“, t.j. nemá s prirodzeným rázom krajiny veľa spoločného. Rozľahlé lány polí v poľnohospodárskej krajine sú klasickým príkladom monokultúr, lesy tiež majú vo väčšine rozvinutých krajín len čiastočne prirodzené zloženie, rieky sú regulované a pozmenené vodohospodárskymi úpravami, prirodzený ráz krajiny narúšajú infraštruktúrne siete, (diaľnice, železnice, mosty, tunely, diaľkové elektrorozvody, riečne kanály, atď.). A to nehovoriac o vysoko urbanizovanej krajine, ako sú mestá, dediny, usadlosti, historické pamiatky, ktoré už nemajú s pôvodnou divokou prírodou nič spoločné. A predsa aj v takýchto podmienkach sa vytvorili fungujúce ekosystémy, aj keď voči pôvodným značne pozmenené a obvykle z hľadiska genofondu chudobnejšie. **Takto pozmenená krajina je z hľadiska prežitia ľudstva a jeho existenčného vybavenia však vhodnejšia.** Vo všeobecnosti sa dá aj konštatovať, že medzi hustotou obyvateľstva a stupňom urbanizácie tej ktorej krajiny existuje priama príčinná súvislosť.

To však neznamená, že pri tomto konzervatívnom vnímaní environmentálnej politiky sa popiera potreba zachovať aj určitú časť prírody v pôvodnom stave, napríklad za účelom zachovania genofondu pre budúce generácie, najmä pri predpokladanom demografickom vývoji počas najbližšej i vzdialenejšej budúcnosti. V rozvinutých krajinách to predstavuje obvykle 5 až 10 percent územia, najčastejšie vo forme národných parkov. Samozrejme, že toto percento nie je dogma, ale závisí na charaktere krajiny, jeho geomorfológii, jeho histórii, turistickej príťažlivosti, atď. Je dobre známe snád' až každodenné hynutie niektorých druhov fauny a flóry (v pomerne nedávnej minulosti napr. obrovitého pštrosa moa, vakovka psohlavého, holuba sťahovavého, kvagy, ap.), ako aj čoraz väčšieho počtu kriticky ohrozených druhov (nosorožec jávsky, tiger ussurijský, panda veľká, atď., atď.). Treba si uvedomiť, že vyhynutím niektorého druhu fauny a flóry nie je to ani tak škoda pre ten druh (pretože ten si to neuvedomuje a jeho miesto obvykle ihneď zaujmú prispôbivejšie druhy) ale je to **obrovská strata pre človeka**, nakoľko naše poznanie o vlastnostiach týchto druhov

je často ešte nedostatočné a ich nenávratný odchod veľmi ochudobňuje celkový genofond a tým aj globálny potenciál našej planéty.

Ďalší, ešte podstatnejší rozdiel v nazeraní na environmentálnu politiku je z hľadiska vzťahov medzi človekom a živou a neživou prírodou. Jeden z krajných názorov prikladá rovnocenný význam týmto vzťahom, to jest chápe vzťahy **človek - biota - abiota** za **horizontálne**, a teda pre existenciu udržateľného rozvoja rovnocenné.

Konzervatívny pohľad na túto problematiku je jednoznačne rozdielny. Tieto vzťahy chápe v svojej štruktúre ako **vertikálne**, t.j. že **človek je nadradený ako živej, tak neživej prírode** a živá príroda má prednosť pred prírodou neživou. Tento názor má racionálne jadro nielen z hľadiska tak povediac ideového, ale najmä z hľadiska tak dlhodobého udržateľného rozvoja, ako aj z hľadiska pragmatického. Človek je totiž (napriek svojim nedostatkom) jediná forma existencie, ktorá svojim konaním je schopná nielen sa postarať o **svoju existenciu** a prežitie, ale môže **prispiieť k prežitiu** prakticky všetkých ostatných druhov bioty a dokáže formovať významným spôsobom aj neživú prírodu.

Je pochopiteľné, že z pohľadu historického sa i tieto vzťahy v priebehu histórie výrazne menili. Z pôvodného vzťahu v predhistorickej dobe medzi človekom a obklopujúcim ho prostredím, kedy išlo o holé prežitie ľudskej populácie v zmysle „zákona džungle“, cez dávnejšiu i nedávnu minulosť, týkajúcej sa koristníckeho spôsobu využívania environmentu na egoistický prospech človeka, až po súčasnú dobu, kedy ide nielen o zachovanie genofondu a ochranu ohrozených druhov flóry a fauny, ale aj ochranu abioty, t.j. neživých foriem životného prostredia. (Např. ochranu pred eróziou, ochranu a monitoring glaciálu, udržanie geomorfologického reliéfu krajiny, zneškodňovanie a racionálne skládkovanie odpadu, ap.).

Pri všetkých týchto činnostiach by mal platiť v zmysle tejto filozofie samozrejme konzervatívny prístup a vertikálny princíp vzťahov, totiž, že všetky opatrenia v oblasti živej a neživej prírody by nemali nijakým spôsobom ohrozovať existenciu človeka a jeho udržateľný rozvoj. Pod pojmom konzervatívny prístup sa v stručnosti myslí to, že **z minulosti sa preberajú všetky časom a praxou osvedčené, správne, etické a spravodlivé riešenia a k novým poznatkom, či už z oblasti invencie, vedy alebo praxe sa pristupuje s opatrnosťou a s veľkou mierou zodpovednosti**. Až po dostatočne dlhom overení týchto poznatkov, resp. skúseností z každej strany (např. z pohľadu genetického, mutagénneho, teratogénneho, toxikologického, ekologického, legislatívneho, atď.) sa tieto postupy môžu začleniť do výbavy praktických riešení problémov. Pri takomto postupe je väčšia pravdepodobnosť vyhnutia sa fatálnym omylom (např. v zdravotníctve používanie thalidoimidov-contergan, introdukcia nepôvodných druhov-králik v Austrálii, ap.).

Tretím princípom konzervatívno-kresťanskej filozofie životného prostredia, ktorý sa zdá z aspektu predchádzajúcich pohľadov formálnou záležitosťou, je kritika všeobecne používaného pojmu (najmä v Slovenskej republike) **trvalo udržateľný rozvoj**. Je všeobecne zrejmé, že trvalo udržateľný rozvoj je fikcia, ktorá nemá oprávnenie na používanie prakticky v žiadnom prípade. Ak pominieme idealistický svetonázor a pozrieme sa na problematiku užívania tohto slovného zoskupenia len z hľadiska prísne vedeckého, tak je zrejmé, že existencia udržateľného rozvoja našej planéty je limitovaná vekom existencie nášho Slnka, ktorého zánikom (resp. ešte pred ním, po expanzii Slnka), sa ukončí existencia našej planéty, čo sa v súčasnosti odhaduje na štyri až šesť miliárd rokov. A to je tá krajná hranica prežitia ľudskej

civilizácie, v skutočnosti je existencia ľudstva ohrozená v omnoho bližšom časovom horizonte. (Zrážka s vesmírnym telesom, globálny jadrový konflikt, energetické a environmentálne ohrozenia, ap.). Bolo by skutočne nesmierne potešiteľné a optimistické, keby tento rozvoj trval do vesmírneho zániku našej Zeme.

Preto sa zdá správnejšie všeobecne používať termín „**dlhodobý udržateľný rozvoj**“, resp. len jednoducho „**udržateľný rozvoj**“, ktorý aj lepšie koreluje s anglickým termínom „sustainable development“.

Je pochopiteľné, že to nie sú všetky diferencie, ktorými sa názory na životné prostredie od seba odlišujú. Vezmime si napríklad v súčasnosti široko diskutovanú otázku tzv. „skleníkového“ efektu, v dôsledku ktorého dochádza k otepľovaniu planéty a tým ku následným, všeobecne známym negatívnym javom. Medzivládny panel pre klimatické zmeny (IPCC) za účasti cca 2500 vedcov vydal začiatkom februára 2007 vyhlásenie, ktorým sa deklaruje, že klimatické zmeny sú spôsobené s 90%-nou pravdepodobnosťou človekom, spojené predovšetkým s rastúcim obsahom oxidu uhličitého, uvoľňovaného spaľovaním fosílnych palív. Na druhej strane Oregonská petícia z roku 1998, ktorú podpísalo 17000 vedcov vyhlásilo, že neexistuje vedecký dôkaz, že ľuďmi spôsobované uvoľňovanie oxidu uhličitého, metánu, či iných skleníkových plynov, spôsobuje alebo spôsobí katastrofálne oteplenie, že obsah oxidu uhličitého tvorí len 3% objemu skleníkových plynov (hlavná zložka je vodná para), a stúpanie teploty je spôsobené viacerými vplyvmi. Sú to napr. dlhodobé geologické cykly, precesný pohyb zemskej osi (Malenkovičove cykly), medziobdobie medzi ľadovými dobami, ap.

Bez ohľadu na to, ktoré názory sa viac blížia skutočnosti, je isté, že spaľovanie fosílnych palív, produkcia iných skleníkových plynov (oxidu dusného, freónov, atď.) určite prispieva k zvyšovaniu obsahu skleníkových plynov a je len otázkou stupňa významnosti, akou táto činnosť ovplyvňuje globálne otepľovanie. A takýchto dilem v nazeraní na životné prostredie je celý rad. Tieto sú príčinou nástupu niekedy až extrémnych opatrení, ktoré môžu narobiť pre udržateľný rozvoj viac škody ako úžitku. (Napr. likvidovanie tropických pralesov v Indonézii za účelom získavania palmového oleja, atď.)

Tieto fakty nahrávajú konzervatívnemu prístupu k riešeniu environmentálnych problémov, vyznačujúcich sa uvážlivými metódami.

Na záver by som ukončil tento príhovor slovami klasika: Naša Zem prežije všetko. Prežije otepľovanie prežije doby ľadové. Prežije zemetrasenia, prežije cunami, prežije atómovú vojnu, dokonca prežije aj zrážku s veľkým meteoritom. **Je však veľkou otázkou, či to prežije ľudstvo.**

Peter Stanko: Environmentálna politika uprostred Európy

„...Environmentálna situácia v Slovenskej republike sa za posledných tridsať rokov zlepšila. Je to dôsledok zániku rozličných priemyselných aktivít, ale aj sprísňovania ochranárskej legislatívy.“

(celé vystúpenie doplníme po doručení textu od autora)

Ján Morovič: Výzvy Laudato Si pre politikov

„...Malými, každodennými krokmi vytvoriť vlastný životný štýl“

(vystúpenie doplníme po doručení textu od autora)

Jozef Hinca: „Európa urobila pre životné prostredie veľmi veľa, a má v tomto zásadnú misiu voči svetu!“

Moje (negatívne) skúsenosti

- ▶ Cca 27500 km v 2017 (!)
- ▶ Európa (Británia) - máj 2017
- ▶ Ázia (India) - február 2017
- ▶ Afrika (Namíbia, Etiópia) - apríl 2017

Európa (vína z iných kontinentov)

Ázia (smog v New Delhi, smog v Dubaji, Agra, New Delhi)

Afrika (Addis Abeba)

Pozitívne skúsenosti: ?

Čo s tými negatívnymi skúsenosťami?

- ▶ Politický tlak na komerčnú sféru v „starom“ i rozvojovom svete
- ▶ Návrat k rozumu, k lokálnym produktom a ich sezónnosti v rozvinutom svete
- ▶ Sústava opatrení na podporu - musí byť súčasťou politik (regionálnych i národných)
- ▶ Obmedzenie „konzumu za každú cenu“ (príklady: víno a hrozno z opačného konca zemegule)
- ▶ Aktivity zamerané na krajiny tretieho sveta a udržateľnosti životného prostredia
  1. Podpora environmentálnych projektov v rámci existujúcich rámcov
  2. Vytváranie nových environmentálnych programov, vrátane získavania zdrojov
  3. Investície do zelených pľúc sveta

4. Vzdelávanie tretieho sveta
5. Široký marketing environmentálnych tém
6. Využitie škôl a dostupných technologických platforiem vo vzdelávaní dospelých !!!
7. ....

GSM svet a jeho možnosti (GSM Penetrácia krajín rozvojového sveta >90% (India 1,3 mld vs 1,15 mld, Nigéria 177 mil vs 166 mil,...))

Marián Čaučík: Ako sa inšpirovať encyklikou LAUDATO SI pri práci s deťmi a mladými

Ďakujem za možnosť zúčastniť sa na tomto zaujímavom seminári a chcel by som sa podeliť o našu skúsenosť v eRku a programe Dobrá novina s komunikáciou encykliky pre deti a mladých ľudí.

eRko je asociovaným členom CIDSE - Aliancie katolíckych rozvojových organizácií. Cez túto sieť sme vedeli o príprave encykliky Laudato si a tak sme sa rozhodli, že ňou budeme motivovať mladých v 21. ročníku vianočnej koledníckej akcie Dobrá novina na jeseň 2015.

Ako ťažiskový projekt sme vybrali Vodný projekt Turkana, cez ktorý aj vďaka pomoci zo Slovenska, katolícka diecéza Lodwar zabezpečuje čistú pitnú vodu pre obyvateľov na území veľkom ako 1,5x rozloha Slovenska. Pre malých koledníkov sme pripravili metodické materiály, ktoré približujú myšlienky pápeža Františka, klimatickú zmenu, realitu v Turkane a dávajú tipy na férovejší život. Celú tému sme nazvali "Maji ya maisha" čo v svahilčine znamená "voda je život". Pripravili sme rôzne konkrétne aktivity, ktoré sa stretli s veľmi pozitívnou odozvou.

Materiály je možné nájsť a stiahnuť na adrese: http://www.dobranovina.sk/wp-content/uploads/2016/09/MM_21_roc_orezane_300dpi.pdf

Zverejnili sme krátke dokumentárne filmy, ktoré približujú život v cieľovom regióne Dobrej noviny a projekty, ktoré podporujeme:

Život v Turkane: <https://www.youtube.com/watch?v=lZgDp9LkENw>, Voda je život: <https://www.youtube.com/watch?v=BKQP4DB2XoM>, Detský domov Jána Pavla

II.: <https://www.youtube.com/watch?v=ePI9HgB6MmA>, Vzdelávanie dospelých, alfabetizácia v Turkane: <https://www.youtube.com/watch?v=xr4fZ7D7cLo>.

V rámci kampane sme komunikovali aj výzvu na ambicióznú dohodu pri obmedzovaní emisií na decembrovom klimatickom summite COP21 v Paríži a v tomto duchu sme podporili elektronickú petíciu Globálneho katolíckeho klimatického hnutia. Aby sme deti motivovali ku konkrétnym aktivitám a "starostlivosti o náš spoločný dom", ako darček sme pre každého z 25 000 koledníkov pripravili balíček s niekoľkými semenkami kapucinky, užitočnej rastliny, ktorá má liečivé účinky.

Minulý rok sme v spolupráci s anglickou charitou CAFOD a TV LUX pripravili slovenský preklad animovaného filmu o encyklike Laudato si pre deti: <https://www.youtube.com/watch?v=qaSFbSSrsfQ&feature=youtu.be>

Uvedomujeme si dôležitosť komunikácie tém ochrany životného prostredia v kresťanskom prostredí i v politike a radi budeme spolupracovať na podobných iniciatívach.

Poznámky z rozpravy

Ján Stanek: „Predaj emisných kvót je asi dobrý biznis... Cestou je solárna energia. Problém je však so skladovaním vyrobenej elektriny. Rozvoju solárnej energie však zatiaľ bráni záujem o biznis v rope...“

Ernest Géze: „Mne sa zdá, že najefektívnejším opatrením na ochranu životného prostredia je vychovávať deti. Ale aj v Afrike...“

Karol Pastor: „Najnebezpečnejší sú Zelení v Európe, lebo prichádzajú s kultúrou smrti. Mali by sme využiť ten 'ťahák', ktorý nám posielal pápež František. V tomto vidím veľký priestor pre kresťanskú politiku.“ Vyvolal tiež diskusiu k veterným turbínam, na ktorú reagovali Ján Morovič, Ján Vojtko a Miro Tučník.

Miroslav Tučník navrhuje uvažovať o zákaze predaja pôdy a vody. Ľudia by mohli mať pôdu len v užívaní. V Holandsku sa podľa jeho vyjadrenia nesmie predávať pôda.

Peter Mach k hospodáreniu v bratislavských lesoch: „Ako turista som znechutený tým, akú devastáciu spôsobujú lesníci!“

Ján Petrik: „Otázky ekológie nie sú spoločenskou objednávkou. Moja otázka je, aké závery urobíme, aby to prinieslo aj politické body?“

Ľubo Vlčák: „Ekologická problematika je veľmi úzko viazaná na odborné vzdelanie...Malé politické strany nedokážu veľké problémy riešiť samé. Predstavitelia kresťanskej demokracie sa musia zamýšľať nad tým, ako spolupracovať aj s inými na dobrých veciach.“

Jozef Dravecký hovoril o troch rokoch, ktoré vníma ako významné pre seba, z hľadiska ekologického cítenia (1953, 1983, 2013).

Fotodokumentácia:

